MINISTERUL JUSTIȚIEI
MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
Institutul pentru Politici și Reforme Europene
CDCIP

Ștefan Deaconu – coordonator
Domnica Manole, Elena Simina Tănăsescu,
Robert Marius Cazanciuc, Silviu Gabriel Barbu, Ioan Muraru

CODEX CONSTITUȚIONAL

Constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene

Constituția Republicii Moldova

Constituția Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord

Volumul II

CARTIER

CODEX CONSTITUȚIONAL

Constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene
Constituția Republicii Moldova
Constituția Regatului Unit al Marii Britanii
și al Irlandei de Nord

Ștefan Deaconu
– coordonator –

Domnica Manole
Elena Simina Tănăsescu
Robert Marius Cazanciuc
Silviu Gabriel Barbu
Ioan Muraru

CODEX CONSTITUȚIONAL

Constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene
Constituția Republicii Moldova
Constituția Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord

Volumul II

Ediția a II-a, revizuită și actualizată

CARTIER
juridic

CARTIER
Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel.: fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel.: fax: 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro
cartier.ro
cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe cartier.ro & *cartier.md*
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks și pe cartier.ro & *cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER
Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.
Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.
Tel./fax: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md
Librăria online, cartier.ro
Tel.: 0785 199 823. E-mail: codex@cartier.ro
Librăria online, cartier.md
Tel.: 068 555 579. E-mail: vanzari@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ
CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România
Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro
Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Editor: Gheorghe Erizanu
Lector: Iulian Groza
Coperta: Vitalie Coroban
Design/tehnoredactare: Marina Darii
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Bons Offices

Ștefan Deaconu
CODEX CONSTITUȚIONAL
Ediția a II-a, octombrie 2024

© 2024, Editura Cartier, pentru prezența ediție. Toate drepturile rezervate.
Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

CONSTITUȚIA REPUBLICII MALTA

Prezentare generală

Prof. univ dr. Elena Simina TĂNĂSESCU

1. Scurt istoric

Actuala Constituție a Maltei a fost adoptată la 21 septembrie 1964. Cea mai importantă revizuire a acesteia a avut loc pe 13 decembrie 1974. Câștigarea alegerilor de către Partidul Laburist în acel an a condus la proclamarea Maltei ca republică, dar a menținut statul în cadrul asociației de state Commonwealth conduse de monarhul Marii Britanii. Din punct de vedere juridic declararea republicii a avut drept consecință faptul că, începând cu acel moment, funcția de șef al statului a fost asumată de un Președinte ales, în vreme ce anterior Regina Marii Britanii, Elisabeta a II-a, era considerată suveranul Maltei și un guvernator general exercita autoritatea șefului de stat în numele acesteia. Totuși, sub aspectul practicii politice de zi cu zi, guvernarea era și a rămas în mâinile unui Cabinet condus de Prim-ministrul maltez. O altă revizuire constituțională importantă a avut loc în 2016 și a vizat în special regimul juridic al răspunderii magistraților și garanțiile pentru independența sistemului judiciar.

Constituția actuală a Maltei a fost elaborată în mai multe etape, în care au fost diminuate treptat raporturile de putere întreținute cu Marea Britanie și care au culminat cu declararea de facto a independenței Maltei prin intrarea în vigoare a Constituției din 1964. Astfel, pe 27 iulie 1960, Secretarul de Stat al Coloniilor a prezentat Camerei Comunelor dorința Guvernului Majestății Sale de a reinstaura guvernarea reprezentativă în Malta și astfel s-a decis să se înceapă elaborarea unei noi Constituții în vederea organizării cât mai rapide a unor alegeri. S-a decis, de asemenea, înființarea unei Comisii constituționale care să traseze liniile directoare ale noii Constituții după consultarea reprezentanților poporului. În decembrie 1960 această comisie a prezentat raportul său, care a stat la baza elaborării Constituției din 1961. Constituția din 1961 a reprezentat un pas important pentru elaborarea Constituției independenței, din 1964, și a stabilit principalele trăsături ale acesteia. Emblematic, Constituția din 1961 a înlocuit Executivul bicefal cu un Guvern unic de sorginte malteză. Alte schimbări importante aduse de acea Lege fundamentală vizau structura adunării legislative, care, în contrast cu tradiția colonială ce perpetuase bicameralismul, avea să devină monocamerală – un Parlament alcătuit din 50 de membri aleși prin sufragiu universal și direct, pentru un mandat de patru ani. Deși în acel moment Malta era încă o colonie, se putea observa evoluția către independență în ciuda faptului că multe norme ale dreptului britanic rămăseseră în vigoare pe teritoriul maltez.

Ordinul de independență din 1964 reprezintă documentul suprem și noua Constituție a Maltei, care, deși reia în mare parte Constituția din 1961, aduce totuși anumite modificări. Între altele, deși limbile engleză și malteză sunt declarate limbile oficiale din punctul de vedere al legislației și al administrației, Art. 74 precizează că, în caz de dubiu cu privire la interpretarea legislației, limba malteză va prevala, iar Art. 5 subliniază că limba națională este malteza și tot aceasta este limba procedurilor judiciare.

2. Raporturile dintre principalele autorități statale

Malta este o republică parlamentară condusă pe principiul separației și colaborării puterilor în stat. Astfel, puterea legiuitoare este exercitată de Președintele Republicii și Parlamentul monocameral, puterea executivă este exercitată de Președintele Republicii cu sprijinul Cabinetului, iar puterea judecătorească este exercitată de instanțe judecătorești independente de celelalte două puteri în stat.

Corpul legislativ al Maltei este unicameral, compus dintr-o Cameră a Reprezentanților aleasă prin vot direct și universal și din Președintele Maltei. Acesta din urmă este învestit cu rolul de a-și da sau nu acordul cu privire la proiectele de lege adoptate de Camera Reprezentanților, anterior publicării acestora în Monitorul oficial (Art. 72), ceea ce transpune, în cadre republicane, tradiționala sancțiune regală a legilor adoptate de Parlament.

Camera Reprezentanților este alcătuită dintr-un număr impar de membri, aleși pentru o legislatură de cinci ani. De regulă, fiecare dintre cele 13 circumscripții electorale, al căror număr poate fi modificat de Camera Reprezentanților, dar care trebuie să rămână impar și nu poate fi mai mic decât nouă și nici mai mare decât 15, trimite cinci reprezentanți în Cameră, cu mențiunea că numărul reprezentanților fiecărei circumscripții este stabilit de către adunarea legislativă, și nu poate fi mai mic de cinci, dar nici mai mare de șapte. Acestora li se adaugă membri suplimentari în situația în care partidul care a obținut majoritatea absolută a voturilor nu obține majoritatea absolută a reprezentanților, sau atunci când au fost aleși candidați propuși de numai două dintre partidele înscrise (Art. 52), ceea ce, de regulă, se întâmplă, scena politică fiind dominată de două mari partide, cel al conservatorilor naționaliști (NP) și cel al laburiștilor (MLP).

Alegerea parlamentarilor are loc prin vot unic transferabil în baza unor prevederi constituționale detaliate, care urmăresc, între altele, să împiedice manipularea votului prin intermediul geografiei electorale.

Camera Reprezentanților are competențe legislative și de control asupra Executivului și poate chiar revizui Constituția în conformitate cu o procedură distinctă de cea legislativă. Ea învestește Cabinetul și poate retrage încrederea acordată acestuia. Dispune de autonomie regulamentară, procedurală, organizatorică și bugetară, inclusiv de deplina libertate de a stabili limba în care vor fi înregistrate procedurile parlamentare (Art. 5). Funcționează în cadrul unor sesiuni anuale de așa natură, încât să nu intervină o perioadă de 12 luni între ultima ședință a Parlamentului dintr-o sesiune și prima ședință din următoarea sesiune.

Nu se pot iniția proceduri civile sau penale împotriva niciunui membru al Camerei Reprezentanților pentru opiniile exprimate în cadrul lucrărilor Camerei sau ale unui comitet al acesteia ori din cauza oricărui aspect prezentat de respectivul membru printr-o petiție, un proiect de lege, o rezoluție, o moțiune sau în alt mod. Pe durata oricărei sesiuni, membrii Camerei Reprezentanților nu vor fi arestați pentru nicio datorie civilă, cu excepția unei datorii a cărei contractare reprezintă o infracțiune [Art. 65 alin. (3) și (4)].

Ca urmare a revizuirii constituționale din 2021, Constituția Maltei include o prevedere referitoare la suplimentarea locurilor din Parlament pentru genul subreprezentat. Astfel, se prevede că în situația în care la alegerile generale, contestate de două sau mai multe partide politice și unde sunt aleși doar candidații a două partide sau în situația în care există o subreprezentare a unuia din cele două genuri între membrii Parlamentului,

numărul membrilor Parlamentului se mărește cu cel mult doisprezece membri ai genului subreprezentat, cu condiția ca numărul membrilor Parlamentului subprezentați aleși adunați cu numărul membrilor subreprezentați aleși în temeiul acestei dispoziții să nu depășească 40% din numărul total al membrilor Parlamentului care formează camera.

Președintele Republicii Malta este numit prin rezoluție a Camerei Reprezentanților pentru un mandat de cinci ani. Prin aceeași procedură poate fi și revocat din funcție pe motivul incapacității de a-și îndeplini îndatoririle, indiferent dacă aceasta rezultă dintr-o infirmitate fizică sau mintală, din cauza unei abateri disciplinare sau din orice altă cauză (Art. 48). Exercitarea prerogativelor Președintelui are loc cu respectarea recomandărilor venite din partea Prim-ministrului sau a ministrului competent, cu excepția prerogativelor legate de dizolvarea Parlamentului, de desemnarea și revocarea Prim-ministrului, de îndeplinirea îndatoririlor Prim-ministrului pe durata absenței, a concediului sau a stării de boală a acestuia, de desemnarea și revocarea liderului opoziției [Art. 85 alin. (1)].

Președintele Republicii poate dizolva Parlamentul prin proclamație [Art. 76 alin. (1) și (5)], numai pe baza recomandării Prim-ministrului și numai în situația în care Camera Reprezentanților își retrage cu majoritate absolută încrederea plasată în Guvern, iar, în termen de trei zile, Prim-ministrul nu demisionează din funcție ori Președintele nu preferă să revoce Guvernul [Art. 81 alin. (1)]. La fel poate proceda atunci când funcția de Prim-ministru este vacantă și Președintele consideră că nu există nicio perspectivă să poată desemna în respectiva funcție, într-o perioadă rezonabilă de timp, o persoană care să obțină sprijinul majorității membrilor Camerei Reprezentanților.

Președintele Republicii exercită puterea executivă [Art. 78 alin. (1)] cu sprijinul Prim-ministrului numit de el și care a reușit să obțină votul de încredere al majorității membrilor Camerei Reprezentanților (Art. 80). Miniștrii sunt numiți de Președinte la recomandarea Prim-ministrului. Cu toate acestea, Guvernul este răspunzător în solidar în fața Parlamentului [Art. 79 alin. (2)], iar membrii Cabinetului trebuie să fie în același timp și membri ai Camerei Reprezentanților și să își păstreze această calitate sub sancțiunea pierderii chiar a calității de membru al Executivului.

Ori de câte ori Prim-ministrul lipsește din Malta sau este în concediu ori nu își poate îndeplini îndatoririle pe motiv de boală, Președintele poate autoriza orice alt membru al Cabinetului să îndeplinească respectivele funcții, iar acest membru poate îndeplini funcțiile până la revocarea autorității sale de către Președinte. În măsura în care Prim-ministrul poate fi contactat, Președintele trebuie să adopte o decizie conform recomandării acestuia (Art. 83).

În organizarea politică malteză, există, de asemenea, poziția de lider al opoziției, ocu-

Moldova au semnat cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, care s-a soldat cu acordarea de către Consiliul European, la 23 iunie 2022, a statutului de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană.

Pe de o parte, foarte multe legi adoptate de Parlamentul Republicii Moldova se inspiră din directivele Uniunii Europene. Pe de altă parte, în mai multe hotărâri și decizii ale sale, Curtea Constituțională a făcut trimitere la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene ca la o sursă de autoritate pentru problemele juridice pe care le-a judecat.[16] De asemenea, Curtea Constituțională a invocat Acordul de asociere în mai multe hotărâri și decizii, afirmând necesitatea respectării acestuia și a armonizării cadrului normativ național cu dreptul Uniunii Europene.[17] Curtea Constituțională a făcut trimitere și la Directivele Uniunii Europene, bazându-și analizele juridice pe considerente ale acestora.[18]

Pe data de 9 aprilie 2024, 46 de deputați din Parlamentul Republicii Moldova au adresat Curții Constituționale o inițiativă de modificare a Constituției prin referendum. Inițiativa urmărea completarea Preambulului Constituției cu dispoziții referitoare la identitatea europeană a poporului Republicii Moldova și la integrarea în Uniunea Europeană ca obiectiv strategic. De asemenea, inițiativa urmărea completarea Constituției cu un Titlu nou cu un articol referitor la aderarea la Uniunea Europeană. Acest articol ar prevedea, între altele, că dispozițiile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene, ar ave*a priori*tate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

Curtea Constituțională a constatat că inițiativa de revizuire a Constituției nu afectează caracterul suveran, independent și unitar al statului Republica Moldova, impus de articolul 1 alin. (1) din Constituție, nici statutul de neutralitate permanentă, prevăzut de articolul 11 din Constituție. De asemenea, conținutul inițiativei de revizuire a Constituției nu presupunea suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora. Așadar, Curtea a constatat că inițiativa de revizuire a Constituției prin referendum respectă condițiile impuse de articolul 142 alineatele (1) și (2) din Constituție și a avizat-o pozitiv.

În data de 20 octombrie 2024, în Republica Moldova s-a desfășurat un referendum republican constituțional. Alegătorii au trebuit să răspundă cu „DA" și „NU" la următoarea întrebare: „Susțineți modificarea Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană?". Parlamentul a mai anexat, după această întrebare, proiectului de lege pentru modificarea Constituției, care a fost avizat pozitiv de Curte în aprilie 2024. La acest referendum, 749 719 de alegători, adică majoritatea cetățenilor cu voturi valabil exprimate, au votat pentru opțiunea „DA".

16 A se vedea HCC nr. 17 din 10 mai 2017, §§ 120, 128 și 129; HCC nr. 38 din 14 decembrie 2017, § 108; HCC nr. 4 din 20 februarie 2018, § 60; HCC nr. 8 din 26 aprilie 2018, § 31; DCC nr. 89 din 24 iulie 2018, §§ 17, 18 și 22; DCC nr. 139 din 14 decembrie 2018, § 27; HCC nr. 3 din 4 februarie 2020, § 61, ș.a.

17 A se vedea HCC nr. 11 din 11 mai 2016, § 49; HCC nr. 17 din 10 mai 2017, § 116; HCC nr. 29 din 6 noiembrie 2017, § 49; DCC nr. 57 din 11 iunie 2018, §§ 19 și 20; DCC nr. 149 din 29 noiembrie 2018, §§ 18 și 19; DCC nr. 125 din 25 noiembrie 2019, § 27; DCC nr. 103 din 24 septembrie 2020, § 29, ș.a.

18 A se vedea HCC nr. 30 din 23 decembrie 2010, § 4; HCC nr. 13 din 22 mai 2014, §§ 57, 58 și 78; HCC nr. 14 din 16 mai 2016, § 91; HCC nr. 17 din 10 mai 2017, § 84; HCC nr. 29 din 6 noiembrie 2017, § 65; HCC nr. 40 din 21 decembrie 2017, §§ 62-64; HCC nr. 27 din 30 octombrie 2018, § 79; HCC nr. 20 din 26 septembrie 2019, § 43; DCC nr. 73 din 9 iulie 2018, § 14; DCC nr. 3 din 14 ianuarie 2019, §§ 20, 22 și 27-29; DCC nr. 14 din 29 ianuarie 2019, § 21, ș.a.

În data de 31 octombrie 2024, Curtea Constituțională a confirmat rezultatele referendumului republican constituțional, a constatat că proiectul legii pentru modificarea Constituției Republicii Moldova a fost adoptat prin acest referendum și a mai reținut că Legea pentru modificarea Constituției, adoptată la 20 octombrie 2024, va intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a hotărârii Curții Constituționale. Modificările privind aderarea la Uniunea Europeană au intrat în vigoare la data de 5 noiembrie 2024."[19]

7. Curtea Constituțională. Controlul de constituționalitate

Republica Moldova a adoptat modelul european al controlului de constituționalitate sau, așa cum îl clasifică Comisia de la Veneția, modelul controlului concentrat[20]. Acest model presupune existența unei curți constituționale și monopolul acesteia în materie de interpretare și de aplicare a constituției.

Potrivit articolului 135 din Constituție, Curtea poate exercita controlul constituționalității legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Curtea Constituțională poate fi sesizată, în vederea exercitării controlului de constituționalitate, de următoarele subiecte: Președintele Republicii Moldova, Guvernul, ministrul justiției, judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, al curților de apel și al judecătoriilor, Consiliul Superior al Magistraturii, Procurorul General, deputatul în Parlament, fracțiunea parlamentară, Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, consiliile unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea și Adunarea Populară a Găgăuziei.

Judecătorii sau completele de judecată pot sesiza Curtea Constituțională doar dacă au la bază o excepție de neconstituționalitate. Părțile unui proces judecat de instanțele de drept comun, care nu vor să li se aplice o lege pe care o consideră neconstituțională, au la dispoziție excepția de neconstituționalitate. Excepția de neconstituționalitate reprezintă un instrument disponibil și judecătorilor de drept comun, care refuză să aplice o lege pe care o consideră neconstituțională.

Excepția de neconstituționalitate a fost reglementată în Republica Moldova printr-o hotărâre a Curții Constituționale: Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016. Curții i s-a cerut atunci, de către Curtea Supremă de Justiție, să interpreteze articolul 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, care prevede că una din atribuțiile sale constă în rezolvarea cazurilor excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție. Curtea a trebuit să explice dacă și celelalte tribunale de drept comun, nu doar Curtea Supremă, pot sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate. Aceasta din urmă sugera că și celelalte instanțe ar putea sesiza în mod direct Curtea, adică i-ar putea trimite Curții Constituționale excepții de neconstituționalitate pe care să le rezolve.

19 Legea pentru modificarea Constituției Republicii Moldova adoptată la 20 octombrie 2024 în cadrul Referendumului Republican Constituțional, Monitorul Oficial Nr. 457-458 din 5 noiembrie 2024.

20 A se vedea Raportul revăzut privind accesul individual la justiția constituțională, Opinia nr. 1004/2020, paragrafele 9-19.

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Preambul

NOI, reprezentanții plenipotențiari ai poporului Republicii Moldova, deputați în Parlament,

PORNIND de la aspirațiile seculare ale poporului de a trăi într-o țară suverană, exprimate prin proclamarea independenței Republicii Moldova,

AVÂND în vedere continuitatea statalității poporului moldovenesc în contextul istoric și etnic al devenirii lui ca națiune,

NĂZUIND spre satisfacerea intereselor cetățenilor de altă origine etnică, care împreună cu moldovenii constituie poporul Republicii Moldova,

CONSIDERÂND statul de drept, pacea civică, democrația, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic valori supreme,

FIIND CONȘTIENȚI de responsabilitatea și obligațiile noastre față de generațiile precedente, actuale și viitoare,

REAFIRMÂND devotamentul nostru față de valorile general-umane, dorința de a trăi în pace și bună înțelegere cu toate popoarele lumii conform principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional,

RECONFIRMÂND identitatea europeană a poporului Republicii Moldova și ireversibilitatea parcursului european al Republicii Moldova,

DECLARÂND integrarea în Uniunea Europeană drept obiectiv strategic al Republicii Moldova,

adoptăm Constituția Republicii Moldova, declarând-o **LEGE SUPREMĂ A SOCIETĂȚII ȘI A STATULUI.**

Titlul I
PRINCIPII GENERALE

Articolul 1
Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(2) Forma de guvernământ a statului este republica.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 2
Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 136
Structura

(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii Curții Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acesteia.

Articolul 137
Independența

Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.

Articolul 138
Condițiile pentru numire

Judecătorii Curții Constituționale trebuie să aibă o pregătire juridică superioară, o înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic sau în activitatea științifică.

Articolul 139
Incompatibilități

Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată retribuită, cu excepția activității didactice și științifice.

Articolul 140
Hotărârile Curții Constituționale

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.

Titlu V[1]
INTEGRAREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Articolul 140[1]
Aderarea la tratatele constitutive și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene

(1) Aderarea Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, precum și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, se stabilește de Parlament prin lege organică.

(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

Titlul VI
REVIZUIREA CONSTITUȚIEI

Articolul 141
Inițiativa revizuirii

(1) Revizuirea Constituției poate fi inițiată de:

a) un număr de cel puțin 200.000 de cetățeni ai Republicii Moldova cu drept de vot. Cetățeni care inițiază revizuirea Constituției trebuie să provină din cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul doi, iar în fiecare din ele trebuie să fie înregistrate cel puțin 20.000 de semnături în sprijinul acestei inițiative;
b) un număr de cel puțin o treime de deputați în Parlament;
c) Guvern.

(2) Proiectele de legi constituționale vor fi prezentate Parlamentului numai împreună cu avizul Curții Constituționale, adoptat cu votul a cel puțin 4 judecători.

Articolul 142
Limitele revizuirii

(1) Dispozițiile privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, precum și cele referitoare la neutralitatea permanentă a statului, pot fi revizuite numai cu aprobarea lor prin referendum, cu votul majorității cetățenilor înscriși în listele electorale.

(2) Nici o revizuire nu poate fi făcută, dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.

(3) Constituția nu poate fi revizuită pe durata stării de urgență, de asediu și de război.

Articolul 143
Legea privind modificarea Constituției

(1) Parlamentul este în drept să adopte o lege cu privire la modificarea Constituției după cel puțin 6 luni de la data prezentării inițiativei corespunzătoare. Legea se adoptă cu votul a două treimi din deputați.

(2) Dacă, de la prezentarea inițiativei cu privire la modificarea Constituției, Parlamentul nu a adoptat timp de un an legea constituțională corespunzătoare, propunerea se consideră nulă.

Titlul VII
DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul I

(1) Prezenta Constituție este adoptată de Parlament și se promulgă de către Președintele Republicii Moldova în termen de 3 zile.

(2) Constituția Republicii Moldova intră în vigoare la 27 august 1994. La aceeași dată, Constituția Republicii Moldova din 15 aprilie 1978, cu modificările și completările ulterioare, este în întregime abrogată.

f. acordă decorațiile, premiile și titlurile specificate prin lege și autorizează folosirea decorațiilor străine de stat;
g. își exercită dreptul de a acorda grațieri individuale;
h. decide cu privire la aspecte legate de organizarea teritorială care țin de îndatoririle și prerogativele sale;
i. decide cu privire la chestiunile legate de dobândirea și pierderea cetățeniei;
j. decide cu privire la toate chestiunile care țin de prerogativele conferite lui printr-o lege.

5. Toate măsurile și deciziile Președintelui Republicii în temeiul alineatului 4 trebuie contrasemnate de un membru al Guvernului. Se poate prevedea prin lege că deciziile luate în baza prerogativelor conferite prin lege Președintelui Republicii nu necesită nicio contrasemnătură.
6. Președintele Republicii refuză să acționeze potrivit prevederilor stipulate la alineatul 4, literele b-e, în cazul în care condițiile impuse de reglementările juridice nu sunt îndeplinite sau dacă acesta are motive întemeiate să concluzioneze că acest lucru va duce la o perturbare gravă a funcționării democratice a organizării statului.
7. Președintele Republicii refuză să acționeze potrivit prevederilor stipulate la alineatul 4, litera f, dacă prin aceasta se încalcă valorile înscrise în Legea fundamentală.

Art. 10

1. Președintele Republicii este ales de către membrii Adunării Naționale pentru un mandat de cinci ani.
2. Orice cetățean maghiar care a împlinit vârsta de 35 de ani poate fi ales în funcția de Președinte al Republicii.
3. Președintele Republicii poate fi reales o singură dată.

Art. 11

1. Președintele Republicii este ales nu mai devreme de 60 de zile și nu mai târziu de 30 de zile înainte de expirarea mandatului Președintelui anterior al Republicii sau, dacă mandatul acestuia s-a încheiat înainte de termen, în interval de 30 de zile de la încheierea acestuia. Data alegerilor pentru Președintele Republicii este stabilită de către Președintele Adunării Naționale. Adunarea Națională alege Președintele Republicii pe bază de vot secret.
2. Alegerea Președintelui Republicii este precedată de nominalizarea acestuia. Pentru ca o nominalizare să fie valabilă, este nevoie de recomandarea scrisă a cel puțin o cincime din membrii Adunării Naționale. Nominalizările sunt depuse către Președintele Adunării Naționale înainte de dispunerea votului. Fiecare membru al Adunării Naționale poate recomanda un candidat. Dacă un membru al Adunării Naționale recomandă mai mult de un candidat, toate recomandările membrului respectiv sunt nule.
3. Președintele Republicii ales în prima rundă de voturi este candidatul care a primit voturile a două treimi din membrii Adunării Naționale.
4. Dacă prima rundă de voturi este neconcludentă, se va organiza a doua rundă. În cea de-a două rundă de vot, voturile pot fi exprimate pentru cei doi candidați care au obținut cel mai mare număr de voturi în prima rundă. În caz de egalitate de voturi pentru primul loc în prima rundă de vot, voturile pot fi exprimate pentru candidații care au obținut cel mai mare număr de voturi. În caz de egalitate de voturi numai pentru cel de-al doilea loc în prima rundă de vot, voturile pot fi exprimate pentru

toți candidații care ocupă locurile unu și doi, pe baza voturilor obținute. Președintele Republicii ales în cea de-a doua rundă de voturi este candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi valide, indiferent de numărul participanților la vot. Dacă cea de-a doua rundă de voturi este de asemenea neconcludentă, se vor organiza noi alegeri după repetarea procesului de nominalizare.
5. Procedura de votare trebuie finalizată în cel mult două zile consecutive.
6. Președintele ales al Republicii își ia în primire funcția la expirarea mandatului Președintelui anterior al Republicii sau, în cazul încheierii premature a mandatului acestuia, în cea de-a opta zi de la anunțarea rezultatelor alegerilor; înaintea preluării funcției, Președintele ales al Republicii depune un jurământ în fața Adunării Naționale.

Art. 12
1. Persoana Președintelui Republicii este inviolabilă.
2. Funcția de Președinte al Republicii este incompatibilă cu orice alte funcții sau activități sociale, economice, politice sau de stat. Președintele Republicii nu poate avea nicio altă ocupație din care să scoată un profit și nu poate primi plăți pentru nicio altă activitate, cu excepția activităților supuse legilor de protejare a drepturilor de autor.
3. Mandatul Președintelui Republicii se încheie:
   a. la expirarea acestuia;
   b. prin deces;
   c. în cazul în care acesta este incapabil să-și îndeplinească îndatoririle pe o perioadă mai mare de 90 de zile;
   d. în cazul în care condițiile impuse pentru alegerea sa nu mai există;
   e. la declararea unui conflict de interese;
   f. prin demisie;
   g. la îndepărtarea sa din funcția de Președinte al Republicii.
4. Adunarea Națională decide, pe baza voturilor a două treimi din membrii prezenți, cu privire la stabilirea condițiilor în care Președintele Republicii a fost împiedicat să își îndeplinească obligațiile pe o perioadă mai mare de 90 de zile sau a lipsei condițiilor care se impun pentru alegerea acestuia ori la declararea unui conflict de interese.
5. Normele detaliate cu privire la statutul juridic al Președintelui Republicii și al președinților anteriori ai Republicii, precum și la remunerația acestora sunt definite printr-o lege cardinală.

Art. 13
1. Împotriva Președintelui Republicii se poate declanșa urmărirea penală numai după încetarea mandatului său.
2. În cazul în care Președintele Republicii încalcă în mod voluntar Legea fundamentală sau orice lege în cursul îndeplinirii funcției sale și/sau dacă săvârșește o infracțiune cu intenție, o cincime din membrii Adunării Naționale pot propune eliberarea acestuia din funcție.
3. Procedura de punere sub acuzare necesită voturile a două treimi din membrii Adunării Naționale. Votul va fi secret.
4. Președintele Republicii nu își poate exercita prerogativele începând cu data la care Adunarea Națională ia o astfel de decizie și până la încheierea procedurii de punere sub acuzare.
5. Curtea Constituțională dispune de prerogativa de a conduce procedura de punere sub acuzare.

6. În cazul în care, ca urmare a unei astfel de proceduri, Curtea Constituțională stabilește responsabilitatea Președintelui Republicii conform dreptului public, aceasta îl poate elibera din funcție.

Art. 14

1. În cazul în care Președintele Republicii este împiedicat temporar să își îndeplinească funcția sau dacă mandatul acestuia expiră, Președintele Adunării Naționale exercită îndatoririle și prerogativele acestuia până când Președintele nu mai este împiedicat să își îndeplinească funcția sau, respectiv, până când noul Președinte al Republicii își preia funcția.
2. La inițiativa Președintelui Republicii, a Guvernului sau a unui membru al Adunării Naționale, Adunarea Națională stabilește dacă Președintele Republicii este împiedicat temporar să își îndeplinească funcția.
3. Atunci când se substituie Președintelui Republicii, președintele Adunării Naționale nu își poate exercita drepturile care îi revin în calitate de membru al Adunării Naționale, iar atribuțiile sale în calitate de președinte al Adunării Naționale sunt exercitate de către vicepreședintele Adunării Naționale, desemnat de către aceasta.

Guvernul

Art. 15

1. Guvernul reprezintă organul general al puterii executive; acesta exercită toate atribuțiile și competențele care nu sunt conferite în mod explicit unui alt organ prin Legea fundamentală sau printr-o reglementare juridică. Guvernul este răspunzător în fața Adunării Naționale.
2. Guvernul este principalul organ al administrației publice; acesta poate institui organe ale administrației de stat, așa cum se stabilește prin lege.
3. În cadrul atribuțiilor sale, Guvernul adoptă decrete cu privire la aspecte care nu sunt reglementate prin lege sau pe bază de autorizare prin lege.
4. Niciun decret guvernamental nu poate fi contrar legii.

Art. 16

1. Membrii Guvernului sunt Prim-ministrul și miniștrii.
2. Prim-ministrul desemnează printr-un decret unul sau mai mulți viceprim-miniștri din rândul miniștrilor.
3. Prim-ministrul este ales de Adunarea Națională la propunerea Președintelui Republicii.
4. Prim-ministrul este ales pe baza voturilor a mai mult de jumătate din membrii Adunării Naționale. Prim-ministrul își preia funcția la alegerea sa.
5. Președintele Republicii prezintă propunerea stipulată la alineatul 3:
   a. în ședința de constituire a noii Adunări Naționale, dacă mandatul Prim-ministrului s-a încheiat prin constituirea Adunării Naționale nou-alese;
   b. în termen de 15 zile de la încheierea mandatului Prim-ministrului, dacă mandatul acestuia s-a încheiat prin demisia sa, la decesul acestuia, prin declararea unui conflict de interese, ca urmare a absenței cerințelor care se impun pentru alegerea sa ori ca urmare a faptului că Adunarea Națională și-a exprimat lipsa de încredere în Prim-ministru, printr-un vot de neîncredere.

6. Dacă Adunarea Națională nu alege persoana propusă de Prim-ministru în temeiul alineatului 5, Președintele Republicii prezintă o nouă propunere în termen de 15 zile.
7. Miniștrii sunt aleși de către Președintele Republicii, la propunerea Prim-ministrului. Miniștrii își ocupă funcțiile la data desemnării acestora în cadrul documentului de numire sau, în absența acestuia, la data numirii.
8. Guvernul este constituit atunci când sunt numiți miniștrii.
9. Membrii Guvernului depun un jurământ în fața Adunării Naționale.

Art. 17

1. Ministerele sunt stabilite prin lege.
2. Miniștri fără portofoliu pot fi numiți în vederea îndeplinirii funcțiilor stabilite de Guvern.
3. Birourile administrației județelor sau ale administrației capitalei sunt organe administrativ-teritoriale de stat ale Guvernului cu competență generală.
4. Prevederile unei legi cardinale cu privire la desemnarea ministerelor, a miniștrilor sau a organelor administrației publice pot fi modificate prin lege.
5. Statutul juridic al oficialităților guvernamentale este reglementat prin lege.

Art. 18

1. Prim-ministrul definește politica generală a Guvernului.
2. În cadrul politicii generale a Guvernului, miniștrii controlează în mod autonom sectoarele administrației de stat care sunt legate de îndatoririle lor și de organele subordonate și îndeplinesc sarcinile stabilite de Guvern sau de Prim-ministru.
3. Acționând în baza autorizării conferite prin lege sau prin decret guvernamental și în baza limitelor impuse de atribuțiile lor, membrii Guvernului adoptă decrete în mod autonom sau împreună cu alte ministere; niciun astfel de decret nu poate fi contrar unei legi, unui decret guvernamental sau unui decret al guvernatorului Băncii Naționale a Ungariei.
4. Membrii Guvernului sunt răspunzători în fața Adunării Naționale pentru acțiunile lor, iar miniștrii sunt răspunzători în fața Prim-ministrului. Membrii Guvernului pot participa și lua cuvântul la ședințele Adunării Naționale. Adunarea Națională sau o comisie parlamentară poate obliga membrii Guvernului să participe la ședințele acestora.
5. Norme detaliate cu privire la statutul juridic al membrilor Guvernului, la remunerația acestora, precum și la dispozițiile privind substituirea miniștrilor sunt stabilite prin lege.

Art. 19

Adunarea Națională poate solicita informații Guvernului cu privire la poziția guvernamentală care urmează să se reflecte în procedurile de luare a deciziilor de către instituțiile interguvernamentale ale Uniunii Europene și poate adopta o poziție cu privire proiectele incluse pe ordinea de zi. În cursul procesului de luare a deciziilor la nivelul Uniunii Europene, Guvernul acționează pe baza poziției adoptate de Adunarea Națională.

Art. 20

1. Mandatul Guvernului se încheie la încheierea mandatului Prim-ministrului. 2. Mandatul Prim-ministrului se încheie:
   a. prin constituirea Adunării Naționale nou-alese;
   b. dacă Adunarea Națională își exprimă lipsa de încredere în Prim-ministru și alege un nou Prim-ministru;

   c. dacă Adunarea Națională își exprimă lipsa de încredere în Prim-ministru în cadrul angajării răspunderii Guvernului inițiate de Prim-ministru;
   d. prin demisie;
   e. prin deces;
   f. la declararea unui conflict de interese;
   g. în cazul în care condițiile impuse pentru alegerea sa nu mai sunt reunite.
3. Mandatul unui ministru se încheie:
   a. la încheierea mandatului Prim-ministrului;
   b. prin demisie;
   c. prin eliberarea din funcție;
   d. prin deces.
4. Adunarea Națională, cu votul a două treimi din membrii prezenți, decide cu privire la neîntrunirea cerințelor care se impun pentru alegerea Prim-ministrului și cu privire la declararea unui conflict de interese.

Art. 21

1. O cincime din membrii Adunării Naționale pot depune o moțiune de cenzură scrisă cu privire la Prim-ministru, desemnând în același timp o altă persoană pentru această funcție.
2. Dacă Adunarea Națională sprijină moțiunea de cenzură, aceasta își exprimă lipsa de încredere în Prim-ministru și alege simultan în funcția de Prim-ministru persoana propusă prin moțiunea de cenzură. Pentru adoptarea unei astfel de hotărâri a Adunării Naționale este nevoie de voturile a mai mult de jumătate din membrii săi.
3. Prim-ministrul poate iniția angajarea răspunderii Guvernului. Adunarea Națională își exprimă lipsa de încredere în Prim-ministru dacă mai mult de jumătate din membrii Adunării Naționale nu acordă votul de încredere Prim-ministrului.
4. Prim-ministrul poate propune ca votul cu privire la angajarea răspunderii Guvernului să fie considerat în același timp și ca vot de încredere. Adunarea Națională își exprimă lipsa de încredere în Prim-ministru dacă nu sprijină propunerea înaintată de Guvern.
5. Adunarea Națională decide cu privire la problema încrederii după cea de-a treia zi, dar nu mai târziu de opt zile de la depunerea moțiunii de cenzură sau de la angajarea răspunderii Guvernului de către Prim-ministru în temeiul alineatului 3 sau 4.

Art. 22

1. Guvernul își exercită competența în calitate de Guvern interimar de la încheierea mandatului său și până la formarea noului Guvern, dar nu poate recunoaște caracterul obligatoriu al acordurilor internaționale și poate adopta numai decrete în situații de urgență extremă, pe baza autorității conferite prin lege.
2. În cazul în care mandatul Prim-ministrului se încheie prin demisie sau prin constituirea Adunării Naționale nou-alese, Prim-ministrul își exercită prerogativele în calitate de Prim-ministru interimar până la alegerea noului Prim-ministru, dar nu poate propune eliberarea din funcție a niciunui ministru sau numirea unui nou ministru și poate adopta numai decrete în situații de urgență pe baza autorității conferite prin lege.
3. În cazul în care mandatul Prim-ministrului se încheie ca urmare a decesului acestuia, a declarării unui conflict de interese, din cauza absenței condițiilor necesare

pentru alegerea acestuia sau pentru că Adunarea Națională și-a exprimat lipsa de încredere în Prim-ministru în cadrul unui vot de încredere, competențele Prim-ministrului sunt exercitate de către VicePrim-ministru sau, în cazul în care există mai mulți viceprim-miniștri, de către cel desemnat ca Prim-vicePrim-ministru, până când noul Prim-ministru este ales și cu limitele stabilite în temeiul alineatului 2.

4. Un ministru își exercită competența în calitate de Prim-ministru interimar de la încheierea mandatului Prim-ministrului până la numirea noului ministru sau până la desemnarea oricărui alt membru al noului Guvern în vederea îndeplinirii temporare a responsabilităților miniștrilor, dar poate adopta numai decrete în situații de urgență.

Agenții autonome de reglementare

Art. 23

1. Adunarea Națională poate stabili agenții autonome de reglementare în vederea îndeplinirii și exercitării diferitelor funcții și competențe specifice ale puterii executive, prin intermediul unei legi cardinale.
2. Conducătorul unei agenții autonome de reglementare este numit de către Prim-ministru sau de către Președintele Republicii la propunerea Prim-ministrului, pe durata stabilită printr-o lege cardinală. Conducătorul unei agenții autonome de reglementate numește unul sau mai mulți adjuncți.
3. Conducătorul unei agenții autonome de reglementare raportează anual către Adunarea Națională cu privire la activitatea desfășurată de respectiva agenție autonomă de reglementare.
4. Acționând în baza autorizării conferite printr-o lege și în limitele conferite de funcția sa, așa cum sunt acestea specificate printr-o lege cardinală, conducătorul unei agenții autonome de reglementare emite decrete; niciun astfel de decret nu poate fi contrar unei legi, unui decret guvernamental, decret al Prim-ministrului, decret ministerial sau decret al Guvernatorului Băncii Naționale a Ungariei. În activitatea de emitere de decrete, conducătorul unei agenții autonome de reglementare poate fi substituit de către adjunctul desemnat de acesta printr-un decret.

Curtea Constituțională

Art. 24

1. Curtea Constituțională este organul principal responsabil de protecția Legii fundamentale.
2. Curtea Constituțională:
   a. examinează legile adoptate dar nepromulgate în vederea verificării conformității acestora cu Legea fundamentală;
   b. la inițiativa unui judecător, verifică în mod prioritar conformitatea Legii fundamentale cu orice reglementare juridică aplicabilă într-un caz particular, în termen de cel mult 90 de zile;
   c. pe baza unei plângeri constituționale, analizează conformitatea cu Legea fundamentală a oricărei reglementări juridice aplicate într-un caz particular;
   d. pe baza unei plângeri constituționale, analizează conformitatea cu Legea fundamentală a oricărei hotărâri judecătorești;

e. la inițiativa Guvernului, a unei pătrimi din membrii Adunării Naționale, a Președintelui Curia, a Procurorului General sau a Comisarului pentru Drepturile Fundamentale, revizuiește conformitatea cu Legea fundamentală a oricărei reglementări juridice;
f. examinează orice reglementare juridică în vederea identificării conflictelor cu tratatele internaționale;
g. exercită și alte îndatoriri și prerogative stabilite prin Legea fundamentală sau printr-o lege cardinală.

3. Curtea Constituțională:
   a. anulează orice reglementare juridică sau orice prevedere a unei reglementări juridice contrară Legii fundamentale, în limitele competenței sale menționate la alineatul 2, literele b, c și e;
   b. anulează, în limitele competenței sale prevăzute la alineatul 2, litera d, orice hotărâre judecătorească contrară Legii fundamentale;
   c. poate anula orice reglementare juridică sau orice prevedere a unei reglementări juridice contrară unui tratat internațional, în limitele competenței sale menționată la alineatul 2, litera f și/sau stabilește efectele juridice menționate printr-o lege cardinală.
4. Curtea Constituțională poate verifica și/sau anula orice prevedere a unei reglementări juridice verificate care nu a fost supusă controlului de constituționalitate numai dacă există o legătură strânsă între prevederea în cauză și prevederea juridică a cărei ferificare a fost solicitată.
5. Curtea Constituțională poate controla Legea fundamentală sau orice modificare a acesteia numai prin raportare la cerințele procedurale stipulate în Legea fundamentală în vederea elaborării și promulgării acesteia. O astfel de verificare poate fi inițiată de:
   a. Președintele Republicii, cu privire la Legea fundamentală sau la modificarea adusă acesteia, dacă este adoptată dar nu a fost încă publicată;
   b. Guvern, o pătrime din membrii Adunării Naționale, Președintele Curia, Procurorul General sau Comisarul pentru Drepturile fundamentale, în termen de 30 de zile de la promulgare.
6. Curtea Constituțională decide cu privire la sesizarea prevăzută la alineatul 5 în mod prioritar și cel târziu în termen de 30 de zile de la sesizare. În cazul în care Curtea Constituțională constată că Legea Fundamentală sau orice modificare a acesteia nu respectă cerințele procedurale menționate la alineatul 5, Legea fundamentală sau modificarea adusă acesteia:
   a. este din nou supusă dezbaterii în fața Adunării Naționale în cazul prevăzut la alineatul 5, litera a;
   b. este anulată de către Curtea Constituțională în cazul prevăzut la alineatul 5, litera b.
7. Conform unei legi cardinale, Curtea Constituțională audiază emitentul reglementării juridice, inițiatorul legii sau reprezentatul acestuia sau obține avizul lor în cadrul procedurii sale dacă respectiva chestiune afectează o gamă largă de persoane. Această etapă a procedurii este publică.
8. Curtea Constituțională este un organ format din 15 membri, fiecare ales pe o perioadă de 12 ani, pe baza voturilor a două treimi din membrii Adunării Naționale.

Adunarea Națională alege, pe baza voturilor a două treimi din membrii Adunării Naționale, un membru al Curții Constituționale care să îndeplinească funcția de Președinte până la expirarea mandatului său de judecător al Curții Constituționale. Membrii Curții Constituționale nu pot fi membri ai partidelor politice și nu se pot implica în activități politice.

9. Norme detaliate cu privire la competențele, organizarea și funcționarea Curții Constituționale sunt reglementate printr-o lege cardinală.

Instanțe judecătorești

Art. 25

1. Instanțele judecătorești administrează justiția. Organul judiciar suprem este Curia.
2. Instanțele judecătorești iau decizii cu privire la:
   a. aspecte penale, dispute civile și alte chestiuni specificate printr-o lege;
   b. legalitatea hotărârilor administrative;
   c. conflictul dintre decretele administrației locale și orice alte reglementări juridice, precum și cu privire la anularea lor;
   d. stabilirea nerespectării de către administrația locală a obligației, stabilite de o lege, de a edicta reguli juridice.
3. Pe lângă cele prevăzute la alineatul 2, Curia asigură uniformitatea aplicării dreptului de către instanțele judecătorești și ia decizii în consecință, care sunt obligatorii pentru instanțe.
4. Organizarea sistemului judiciar va avea niveluri multiple. Se pot înființa instanțe speciale pentru anumite tipuri de cauze.
5. Principalele atribuții ale administrației instanțelor judecătorești sunt îndeplinite de către Președintele Oficiului Național Judecătoresc. Consiliul Național de Justiție supervizează administrația de stat a instanțelor judecătorești. Consiliul Național de Justiție și alte organe ale autonomiei judecătorești participă la administrarea instanțelor judecătorești.
6. Președintele Oficiului Național Judecătoresc este ales dintre judecători de către Adunarea Națională pentru o perioadă de nouă ani, la propunerea Președintelui Republicii. Președintele Oficiului Național pentru Sistemul Judiciar este ales pe baza voturilor a două treimi din membrii Adunării Naționale. Președintele Curia este membru al Consiliului Național de Justiție, iar ceilalți membri ai acestuia sunt aleși de judecători, așa cum se stabilește printr-o lege cardinală.
7. Legea poate stabili că în anumite litigii alte organe pot de asemenea interveni.
8. Norme detaliate cu privire la organizarea și administrarea instanțelor, precum și cu privire la statutul juridic și la remunerația judecătorilor sunt stabilite printr-o lege cardinală.

Art. 26

1. Judecătorii sunt independenți și se supun numai legilor; aceștia nu pot primi instrucțiuni cu privire la activitatea lor profesională. Judecătorii pot fi demiși din funcție din motivele și pe baza procedurii specificate printr-o lege cardinală. Judecătorii nu pot fi membri ai partidelor politice și nu se pot implica în activități politice.
2. Judecătorii de profesie sunt numiți de către Președintele Republicii, așa cum se prevede printr-o lege cardinală. Numai persoanele care au împlinit vârsta de 30 de ani pot

fi numite în funcția de judecător. Cu excepția Președintelui Curia și a Președintelui Oficiului Național Judecătoresc, judecătorii pot rămâne în funcție doar până la împlinirea vârstei generale de pensionare.
3. Președintele Curia este ales dintre judecători de către Adunarea Națională pentru o perioadă de nouă ani, la propunerea Președintelui Republicii. Președintele Curia este ales pe baza voturilor a două treimi din membrii Adunării Naționale.

Art. 27
1. Cu excepția cazului în care legea dispune altfel, instanțele judecătorești se pronunță în camera de consiliu.
2. Judecătorii neprofesioniști pot de asemenea participa la administrarea justiției în cazurile și modurile specificate prin lege.
3. Numai judecătorii de profesie pot acționa ca judecător unic sau ca președinte al unei Camere. În cazurile specificate prin lege, secretarii instanței pot prelua prerogativele judecătorului unic; în cursul unei astfel de activități a secretarului instanței, sunt aplicabile prevederile articolului 26, alineatul 1.

Art. 28

În aplicarea legii instanțele judecătorești interpretează textul reglementărilor juridice în primul rând conform scopului acestora și Legii fundamentale. În interpretarea Legii fundamentale sau a reglementărilor juridice se pleacă de la premisa că acestea servesc unor scopuri morale și economice care sunt conforme cu simțul realității și interesul public.

Organele de urmărire penală

Art. 29
1. Procurorul General și organele de urmărire penală sunt independente și contribuie la administrarea justiției prin susținerea acuzării. Organele procuraturii urmăresc în justiție infracțiunile, iau măsuri de combatere a oricărui act ilegal sau neconform cu legea și promovează prevenirea actelor ilegale. 2. Procurorul General și organele de urmărire penală:
   a. exercită drepturile legate de urmărirea penală, așa cum se prevede prin lege;
   b. reprezintă organele de urmărire penală în cadrul procedurii în instanță;
   c. controlează legalitatea aplicării legii penale;
   d. în calitate de gardieni ai interesului public, exercită și alte atribuții și competențe stabilite prin Legea fundamentală sau prin lege.
3. Organizarea urmăririi penale este condusă și dirijată de Procurorul General, care numește procurorii. Cu excepția Procurorului General, procurorii pot rămâne în funcție până la împlinirea vârstei generale de pensionare.
4. Procurorul General este ales de Adunarea Națională din rândul procurorilor, pe o perioadă de nouă ani, la propunerea Președintelui Republicii. Procurorul General este ales pe baza voturilor a două treimi din membrii Adunării Naționale.
5. Procurorul General raportează anual către Adunarea Națională cu privire la activitățile sale.
6. Procurorii nu pot fi membri ai partidelor politice și nu se pot implica în activități politice.

7. Norme detaliate cu privire la organizarea și funcționarea organelor de urmărire penală și la statutul juridic și remunerația Procurorului General și a procurorilor sunt stabilite printr-o lege cardinală.

Comisarul pentru Drepturile Fundamentale

Art. 30

1. Comisarul pentru Drepturile Fundamentale desfășoară activități de protejare a drepturilor fundamentale, procedurile în cauză putând fi inițiate de oricine.
2. Comisarul pentru Drepturile Fundamentale investighează orice încălcare legată de drepturile fundamentale de care ia cunoștință sau dispune investigarea unor astfel de încălcări și inițiază măsuri generale sau specifice în vederea reparării acestora.
3. Comisarul pentru Drepturile Fundamentale și adjuncții acestuia sunt aleși pe o perioadă de șase ani pe baza voturilor a două treimi din membrii Adunării Naționale. Adjuncții protejează interesele generațiilor viitoare și drepturile naționalităților care trăiesc pe teritoriul Ungariei. Comisarul pentru Drepturile Fundamentale și adjuncții săi nu pot fi membri ai niciunui partid politic și nu se pot angaja în nicio activitate politică.
4. Comisarul pentru Drepturile Fundamentale prezintă Adunării Naționale un raport anual cu privire la activitățile sale.
5. Norme detaliate privind Comisarul pentru Drepturile Fundamentale și adjuncții acestuia sunt stabilite prin lege.

Administrațiile locale

Art. 31

1. În Ungaria, sunt stabilite administrații locale în vederea administrării afacerilor publice de interes local și exercitării puterii publice la nivel local.
2. Pot fi organizate referendumuri locale cu privire la orice aspect din cadrul atribuțiilor și competențelor administrațiilor locale, așa cum se prevede prin lege.
3. Regulile referitoare la administrațiile locale sunt stabilite printr-o lege cardinală.

Art. 32

1. În gestionarea afacerilor publice locale și în cadrul stabilit prin lege, administrațiile locale:
   a. adoptă decrete;
   b. iau decizii;
   c. își administrează în mod autonom treburile;
   d. își stabilesc normele de organizare și funcționare;
   e. exercită drepturile de proprietate cu privire la proprietățile administrației locale;
   f. își stabilesc bugetele și își gestionează în mod autonom treburile în baza acestora;
   g. se pot implica în activități antreprenoriale cu bunurile și veniturile disponibile în acest scop, fără a pune în pericol îndeplinirea atribuțiilor lor obligatorii;
   h. decid cu privire la tipurile de taxe locale și valoarea acestora;
   i. pot crea simboluri ale administrației locale și pot stabili decorații locale și titluri onorifice;
   j. pot solicita informații de la organul învestit cu îndatoririle și competențele relevante, pot iniția decizii și își pot exprima opinia;

k. se pot asocia liber cu alte administrații locale, pot stabili asociații în vederea reprezentării intereselor lor, pot coopera cu administrațiile locale din alte țări, în limitele atribuțiilor și competențelor proprii și pot deveni membre ale diferitelor organizații internaționale ale administrațiilor locale;
l. exercită și alte atribuții și prerogative stabilite prin lege.

2. Acționând în limitele lor de competență, administrațiile locale adoptă decrete locale în vederea reglementării relațiilor sociale locale care nu sunt reglementate prin lege sau în baza autorității conferite prin lege.
3. Niciun decret al administrației locale nu poate contraveni unei alte reglementări juridice.
4. Imediat după promulgare, administrațiile locale trimit decretele emise la oficiile administrațiilor județene sau la oficiul administrației capitalei. În cazul în care oficiul administrațiilor județene sau oficiul administrației capitalei constată că respectivul decret sau oricare din prevederile sale este în conflict cu o reglementare juridică, acesta poate iniția revizuirea judiciară a decretului administrației locale.
5. Oficiul administrației județene sau cel al administrației capitalei poate apela la instanță în vederea stabilirii nerespectării de către administrația locală a obligației acesteia stipulate printr-o lege de adoptare a decretelor sau de luare a deciziilor. În cazul în care administrația locală nu își îndeplinește obligația de a adopta decrete sau de a lua decizii până la data prevăzută prin hotărârea instanței care stabilește existența unui astfel de caz de nerespectare, instanța dispune, la inițiativa oficiului administrației județene sau al administrației capitalei, ca șeful biroului administrației județene sau al administrației capitalei să adopte, în numele administrației locale, decretul sau decizia administrației locale necesare pentru remedierea nerespectării.
6. Proprietatea administrațiilor locale este proprietate publică ce servește la îndeplinirea sarcinilor acestora.

Art. 33

1. Atribuțiile și competențele administrației locale sunt exercitate de către organul reprezentativ al acesteia.
2. Organele reprezentative locale sunt conduse de primari. Președintele unui organ reprezentativ județean este ales din rândul membrilor săi pe durata mandatului său.
3. Un organ reprezentativ poate alege comisii și poate constitui birouri, așa cum se prevede printr-o lege cardinală.

Art. 34

1. Administrațiile locale și organele de stat cooperează în vederea realizării obiectivelor comunității. Legea stabilește atribuțiile și prerogativele obligatorii ale administrației locale. Administrațiile locale sunt îndreptățite la sprijin bugetar și/sau la alt sprijin financiar direct proporțional cu atribuțiile și competențele obligatorii pe care trebuie să le îndeplinească.
2. Legea poate prevedea ca sarcinile obligatorii ale administrației locale să fie executate prin intermediul asociațiilor.
3. O lege sau un decret guvernamental în baza autorizării acordate prin lege poate, în mod excepțional, specifica atribuții și competențe ale administrației de stat pentru primari, președinții organismelor reprezentative județene și pentru șefii sau cadrele de conducere ale biroului organismelor reprezentative.

4. Guvernul asigură supravegherea legalității administrațiilor locale prin intermediul oficiilor administrațiilor județene și al administrației capitalei.
5. Pentru a menține un buget echilibrat, legea poate prevedea existența anumitor condiții și/sau a consimțământului Guvernului pentru orice contractare de împrumuturi sau orice asumare de angajamente de către administrația locală, în măsura stabilită prin lege.

Art. 35

1. Reprezentanții administrației locale și primarii sunt aleși pe bază de vot universal și egal, direct și secret, în cadrul unor alegeri care garantează libera exprimare a voinței alegătorilor, în modul definit printr-o lege cardinală.
2. Alegerile generale ale reprezentanților administrației locale și ale primarilor sunt organizate în luna octombrie a celui de-al cincilea an de la alegerile generale anterioare pentru reprezentanți ai administrațiilor locale și pentru primari.
3. Mandatul organismelor reprezentative locale se încheie la data alegerilor generale pentru reprezentanți ai administrației locale și pentru primari. În cazul în care alegerile nu se pot organiza ca urmare a absenței candidaților, mandatul organismului reprezentativ local este prelungit până la data alegerilor interimare. Mandatul primarilor se încheie la alegerea noilor primari.
4. Organismele reprezentative se pot autodizolva, așa cum se prevede printr-o lege cardinală.
5. În urma moțiunii Guvernului, depuse după solicitarea avizului Curții Constituționale, Adunarea Națională dizolvă organismele reprezentative a căror funcționare se află în conflict cu Legea fundamentală.
6. În cazul autodizolvării unui organism reprezentativ sau a dizolvării acestuia, se încheie și mandatul primarului.

Finanțe publice

Art. 36

1. Adunarea Națională adoptă o lege privind bugetul de stat și punerea în aplicare a acestuia în fiecare an. Până la termenul limită stabilit prin lege, Guvernul depune propunerea legislativă cu privire la bugetul de stat și la aplicarea acestuia în fața Adunării Naționale.
2. Propunerea legislativă cu privire la bugetul de stat și la aplicarea acestuia cuprinde cheltuielile și veniturile statului în cadrul aceleia și structuri, într-un mod transparent și cu detalii în limite rezonabile.
3. Prin adoptarea Legii privind bugetul de stat, Adunarea Națională autorizează Guvernul să încaseze venituri și să efectueze cheltuielile stabilite prin aceasta.
4. Adunarea Națională nu poate adopta o lege cu privire la bugetul de stat în baza căreia datoriile publice să depășească jumătate din produsul intern brut.
5. Atâta timp cât datoriile publice depășesc jumătate din produsul intern brut, Adunarea Națională poate adopta numai o Lege privind bugetul de stat care permite reducerea datoriilor publice direct proporțional cu produsul intern brut.
6. Orice derogare de la prevederile alineatelor 4 și 5 este posibilă numai în cadrul unei ordini juridice speciale, în măsura necesară pentru reducerea consecințelor circumstanțelor care au dus la inițierea ordinii juridice speciale sau în cazul unei

recesiuni economice semnificative și de durată la nivel național, în măsura necesară pentru restabilirea echilibrului economiei naționale.

7. În cazul în care Adunarea Națională nu adoptă Legea privind bugetul de stat până la începutul anului calendaristic, Guvernul este autorizat să încaseze veniturile stabilite prin reglementările juridice aplicabile și să efectueze cheltuieli în mod direct proporțional, în cadrul alocărilor stabilite prin Legea privind bugetul central pentru anul anterior.

Art. 37

1. Guvernul este obligat să pună în aplicare bugetul de stat într-un mod transparent, adecvat și legal, prin gestionarea eficientă a fondurilor publice.
2. Cu excepția situațiilor menționate la Art. 36, alineatul 6, pe durata punerii în aplicare a bugetului de stat nu poate fi contractat niciun împrumut și nu poate fi asumată nicio obligație financiară prin care datoria publică ajunge să depășească jumătate din produsul intern brut.
3. Cu excepția situațiilor menționate la Art. 36, alineatul 6, pe durata punerii în aplicare a bugetului de stat, atât timp cât datoria publică depășește jumătate din produsul intern brut, nu poate fi contractat niciun împrumut sau asumată nicio obligație financiară care să implice creșterea procentului pe care datoria publică îl reprezintă prin raportare la produsul intern brut, în comparație cu anul anterior.
4. Atâta timp cât datoria publică depășește jumătate din Produsul Intern Brut, Curtea Constituțională poate, în limitele competenței sale menționate la Art. 24, alineatul 2, literele b-e, să verifice legile privind bugetul de stat și aplicarea acestuia, taxele, impozitele și contribuțiile centrale, taxele vamale și condițiile centrale referitoare la taxele locale, în vederea asigurării conformității cu Legea fundamentală, exclusiv în raport cu dreptul la viață și la demnitatea umană, cu protecția datelor personale, cu libertatea de gândire, conștiință și religie sau cu drepturile legate de cetățenia maghiară și poate anula astfel de legi numai în cazul încălcării drepturilor respective. Curtea Constituțională are dreptul nelimitat de a anula și legile al căror obiect îl constituie aspectele sus-menționate dacă cerințele procedurale stabilite prin Legea fundamentală pentru elaborarea și promulgarea acestor legi nu au fost îndeplinite.
5. În cazul prevederilor legilor care au intrat în vigoare într-o perioadă în care datoria publică depășea jumătate din produsul intern brut se aplică prevederile alineatului 4 pentru perioada respectivă, chiar dacă datoria publică nu mai depășește jumătate din produsul intern brut.
6. Metoda de calculare a datoriei publice și a produsului intern brut, precum și normele legate de implementarea prevederilor Art. 36 și a alineatelor 1-3 sunt stabilite prin lege.

Art. 38

1. Proprietățile statului și ale administrațiilor locale sunt active naționale. Gestionarea și protecția activelor naționale urmărește satisfacerea interesului public, satisfacerea nevoilor comune și protejarea resurselor naturale, având în vedere nevoile generațiilor viitoare. Cerințele legate de păstrarea și protejarea activelor naționale și de gestionarea responsabilă a acestora sunt definite printr-o lege cardinală.
2. Sfera de cuprindere a proprietăților și a activităților economice exclusive ale statului, precum și limitările și condițiile care se impun cu privire la înstrăinarea activelor

naționale de importanță deosebită pentru economia națională sunt stabilite printr-o lege cardinală, în baza obiectivelor menționate la alineatul 1.
3. Activele naționale pot fi transferate numai în scopurile specificate prin lege, cu excepțiile specificate prin legea respectivă, cu luarea în considerare a cerinței privind proporționalitatea valorilor.
4. Contractele privind transferul sau utilizarea activelor naționale pot fi încheiate numai cu organizațiile care au o structură de proprietate, o organizare și o activitate transparente, ce vizează gestionarea activelor naționale transferate sau cesionate în vederea utilizării.
5. Structurile organizatorice comerciale deținute de stat sau de ad mi nistrațiile locale își gestionează afacerile în modul stabilit prin lege, în mod autonom și responsabil, potrivit cerințelor de legalitate, eficacitate și eficiență.
6. Stabilirea, funcționarea și încetarea îndeplinirii datoriei publice de către o organizație de gestionare a activelor naționale este reglementată de o lege cardinală.

Art. 39

1. Se pot acorda sprijin sau plăți contractuale de la bugetul de stat numai organizațiilor care au o structură de proprietate, o organizare și o activitate transparente, ce vizează folosirea sprijinului respectiv.
2. Toate organizațiile care se ocupă de gestionarea fondurilor publice sunt răspunzătoare în mod public pentru modul de gestionare a acestora. Fondurile publice și activele naționale sunt gestionate conform principiilor de transparență și de onestitate a vieții publice. Informațiile referitoare la fondurile publice și activele naționale sunt informații de interes public.
3. Fondurile publice sunt veniturile, cheltuielile și revendicările statului.

Art. 40

În vederea unor contribuții previzibile la nevoile comune și a asigurării surselor de venit pentru persoanele în vârstă, regulile de bază privind împărțirea sarcinilor publice și sistemul de pensii sunt stabilite printr-o lege cardinală.

Art. 41

1. Banca Națională a Ungariei este banca centrală a Ungariei. Banca Națională a Ungariei este responsabilă de politica monetară prevăzută printr-o lege cardinală.
2. Banca Națională a Ungariei se ocupă de supervizarea sistemului financiar intermediar.
3. Guvernatorul și guvernatorii adjuncți ai Băncii Naționale a Ungariei sunt numiți pe o perioadă de șase ani de către Președintele Republicii.
4. Guvernatorul Băncii Naționale a Ungariei prezintă Adunării Naționale un raport anual cu privire la activitatea Băncii Naționale a Ungariei.
5. Acționând în baza autorizării conferite printr-o lege și în cadrul limitelor de competență stabilite printr-o lege cardinală, Guvernatorul Băncii Naționale a Ungariei emite decrete; niciun astfel de decret nu poate intra în conflict cu legea. Guvernatorul Băncii Naționale a Ungariei poate fi substituit, în scopul emiterii de decrete, de către Guvernatorul adjunct desemnat de acesta printr-un decret.
6. Norme detaliate cu privire la organizarea și funcționarea Băncii Naționale a Ungariei sunt stabilite printr-o lege cardinală.

Art. 42

Abrogat.

Art. 43

1. Biroul Național de Audit este organul Adunării Naționale responsabil de auditul financiar și economic. Acționând în limitele atribuțiilor sale stabilite prin lege, Biroul Național de Audit auditează aplicarea bugetului de stat, gestionarea finanțelor publice, utilizarea fondurilor finanțelor publice și gestionarea activelor naționale. Biroul Național de Audit își desfășoară activitățile de audit potrivit criteriilor de legalitate, eficacitate și eficiență.
2. Președintele Biroului Național de Audit este ales pe o perioadă de 12 ani, în baza voturilor a două treimi din membrii Adunării Naționale.
3. Președintele Biroului Național de Audit prezintă Adunării Naționale un raport anual cu privire la activitatea Biroului de Audit al Statului.
4. Norme detaliate cu privire la organizarea și funcționarea Biroului Național de Audit sunt stabilite printr-o lege cardinală.

Art. 44

1. În calitate de organ care sprijină activitatea legislativă a Adunării Naționale, Consiliul pentru buget examinează fezabilitatea bugetului de stat.
2. Consiliul pentru Buget ia parte la pregătirea Legii privind bugetul de stat, așa cum se prevede prin lege.
3. În vederea îndeplinirii cerințelor stipulate la Art. 36, alineatele 4-5, pentru adoptarea Legii privind bugetul de stat este nevoie de aprobarea prealabilă a Consiliului pentru Buget.
4. Printre membrii Consiliului pentru Buget se numără Președintele Consiliului pentru Buget, Guvernatorul Băncii Naționale a Ungariei și Președintele Biroului Național de Audit. Președintele Consiliului pentru Buget este numit pe o perioadă de șase ani de către Președintele Republicii.
5. Norme detaliate cu privire la funcționarea Consiliului pentru buget sunt stabilite printr-o lege cardinală.

Forțele de Apărare Maghiare

Art. 45

1. Forțele de apărare ale Ungariei sunt Forțele de Apărare Maghiare. Principalele atribuții ale Forțelor de Apărare Maghiare includ apărarea militară a independenței, integrității teritoriale și a granițelor de stat ale Ungariei, participarea la misiuni comune de menținere a păcii și apărare colectivă rezultate pe baza tratatelor internaționale, precum și desfășurarea de activități umanitare, potrivit normelor dreptului internațional.
2. Cu excepția cazului în care se specifică contrariul printr-un tratat internațional și potrivit cadrului stabilit prin Legea fundamentală și printr-o lege cardinală, Adunarea Națională, Președintele Republicii, Consiliul Național de Apărare, Guvernul sau ministrul învestit cu atribuțiile și prerogativele relevante are dreptul de a îndruma Forțele de Apărare Maghiare. Forțele de Apărare Maghiare funcționează sub îndrumarea Guvernului.

3. Forțele de Apărare Maghiare funcționează sub îndrumarea Guvernului.
4. Membrii profesioniști ai Forțelor de Apărare Maghiare nu pot fi membri ai partidelor politice și nu se pot implica în activități politice. 5. Norme detaliate cu privire la organizarea, sarcinile, conducerea, controlul și funcționarea Forțelor de Apărare Maghiare sunt stipulate printr-o lege cardinală.

Poliția și Serviciile Naționale de Securitate

Art. 46

1. Printre atribuțiile de bază ale poliței se numără prevenirea și investigarea infracțiunilor, protejarea securității publice, a ordinii publice și a frontierelor statului. Poliția participă în prevenirea imigrării ilegale.
2. Poliția se află în subordinea Guvernului.
3. Printre atribuțiile de bază ale serviciilor naționale de securitate se numără protejarea independenței și a ordinii de drept în Ungaria, precum și urmărirea intereselor sale de securitate națională.
4. Serviciile naționale de securitate se află în subordinea Guvernului.
5. Membrii profesioniști ai poliției și ai serviciilor naționale de securitate nu pot fi membri ai partidelor politice și nu se pot implica în activități politice.
6. Norme detaliate cu privire la organizarea și funcționarea poliției și a serviciilor naționale de securitate, norme de utilizare a mijloacelor și tehnicilor speciale, precum și norme privind activitățile ce țin de securitatea națională sunt stabilite printr-o lege cardinală.

Decizii privind participarea la operațiuni militare

Art. 47

1. Guvernul decide cu privire la orice mișcări de trupe ale Forțelor de Apărare Maghiare și ale forțelor armate străine ce implică traversarea frontierelor.
2. Cu excepția cazurilor specificate la alineatul 3, Adunarea Națională decide, pe baza voturilor a două treimi din membrii Adunării Naționale care sunt prezenți, cu privire la desfășurarea Forțelor de Apărare Maghiare în străinătate sau pe teritoriul Ungariei, la staționarea acestora în străinătate, precum și cu privire la desfășurarea forțelor armate străine pe teritoriul Ungariei, la părăsirea de către acestea a teritoriului Ungariei sau la staționarea lor în Ungaria.
3. Guvernul decide cu privire la desfășurarea Forțelor de Apărare Maghiare și a forțelor armate străine specificate la alineatul 2, în baza deciziei Uniunii Euro pene sau a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, precum și cu privire la orice alte mișcări de trupe.
4. Guvernul raportează imediat Adunării Naționale și îl informează simultan pe Președintele Republicii cu privire la toate deciziile luate în temeiul alineatului 3 sau cu privire la autorizarea participării Forțelor de Apărare Maghiare la orice activitate umanitară sau de menținere a păcii într-o zonă operativă străină.

ORDINI JURIDICE SPECIALE

Norme comune privind starea de criză națională și starea de urgență

Art. 48

Ordinea juridică specială include starea de război, starea de urgență și starea de pericol.

Starea de război

Art. 49

1. Adunarea Națională poate declara stare de război:
   a. în cazul declarării unui război sau în caz de pericol de război
   b. în caz de atac armat extern, atac cu impact echivalent celui armat extern sau o stare de pericol iminent; sau
   c. în cazul realizării unei alianțe având ca scop apărarea colectivă
2. Pentru a declara starea de război, este necesar votul a două treimi din membrii Adunării Naționale.
3. Pe durata stării de război, Guvernul exercită puteri delegate de Adunarea Națională și decide cu privire la dislocarea armatei ungare în străinătate sau în Ungaria, participarea acesteia în menținerea păcii, activitatea umanitară în aria operațională străină și staționarea acesteia în străinătate, precum și dislocarea trupelor străine în Ungaria sau părăsirea teritoriului Ungariei și staționarea acestora în Ungaria.

Starea de urgență

Art. 50

1. Adunarea Națională poate declara stare de urgență:
   a. în cazul unui act care vizează răsturnarea sau subminarea ordinii constituționale sau dobândirea puterii în mod exclusiv, sau
   b. în cazul unui act ilegal care pune în pericol extrem viața și proprietatea
2. Pentru declararea stării de urgență, este necesar un vot de două treimi din membrii Adunării naționale.
3. Starea de urgență poate fi instituită pentru treizeci de zile. Adunarea Națională poate, cu votul a două treimi din membrii Adunării Naționale, să extindă starea de urgență cu treizeci de zile dacă circumstanțele care justifică instituirea stării de urgență continuă să existe.

Starea de pericol

Art. 51

1. Guvernul poate declara stare de pericol în caz de conflict armat, situație de război sau catastrofă umanitară într-o țară învecinată, sau un incident serios care să pună în pericol viața și proprietatea, în special dezastre naturale și accidente industriale pentru a elimina consecințele acestora.
2. Starea de pericol poate fi instituită pentru treizeci de zile.
3. Având la bază aprobarea Adunării Naționale. Guvernul poate extinde starea de pericol dacă circumstanțele care justifică instituirea stării de pericol continuă să existe.

4. Adunarea Națională decide cu privire la aprobarea prevăzută la paragraful 3 cu votul a două treimi din membrii prezenți ai Adunării Naționale.

Reguli comune pentru ordinile juridice speciale

Art. 52

1. Pe durata ordinii juridice speciale, aplicarea Legii fundamentale nu se suspendă.
2. Pe durata ordinii juridice speciale, exercițiul drepturilor fundamentale, cu excepția drepturilor fundamentale prevăzute în articolele II și III, și articolul XXVIII (2) la (6), poate fi suspendat sau poate fi restrâns dincolo de extinderea prevăzută la articolul I (3).
3. Pe durata ordinii juridice speciale, Guvernul este obligat să ia orice măsură în vederea garantării activității neîntrerupte a Adunării Naționale.
4. Pe durata ordinii juridice speciale, activitatea Curții Constituționale nu este restrânsă. Pe durata ordinii juridice speciale, Guvernul este obligat să ia orice măsură să garanteze activitatea neîntreruptă a Curții Constituționale.
5. Reguli detaliate pentru a fi aplicate pe durata ordinii juridice speciale sunt stabilite într-o lege cardinală.

Art. 53

1. Pe durata ordinii juridice speciale, Guvernul poate adopta decrete prin care, acesta poate, astfel cum este precizat într-o lege cardinală, să suspende aplicarea unor anumite legi, să deroge de la dispozițiile unor legi sau să ia măsuri extraordinare.
2. Guvernul informează neîntrerupt pe Președintele Republicii, pe Președintele Adunării Naționale și pe comitetul permanent al Adunării Naționale învestit cu atribuții și competențe relevante cu privire la orice decret, adoptat pe durata și în acord cu regulile care privesc ordinea juridică specială.
3. Adunarea națională poate abroga un decret adoptat de Guvern pe durata sau în acord cu regulile privind ordinea juridică specială. Guvernul trebuie, fără întârziere să informeze pe Președintele Republicii, Președintele Adunării Naționale și comitetul permanent al Adunării Naționale învestit cu atribuții și competențe relevante cu privire la orice decret adoptat și la motivele care stau la baza adoptării sale.
4. Organul îndreptățit să declare instituirea ordinii juridice specială, declară încetarea ordinii juridice speciale dacă condițiile care au stat la baza instituirii acesteia nu mai subzistă.
5. Un decret adoptat de Guvern pe perioada și în acord cu regulile privind ordinea juridică specială, este abrogat la sfârșitul perioadei ordinii juridice speciale.

Reguli comune pentru starea de război și starea de urgență

Art. 54

1. După instituirea de către Guvern a stării de război sau stării de urgență, Guvernul poate adopta decrete, prin care, astfel cum este precizat printr-o lege cardinală și în măsura circumstanțelor care servesc ca temei pentru declararea, să suspende aplicarea anumitor legi, să deroge de la dispozițiile actelor sau să ia alte măsuri extraordinare.

2. Guvernul informează neîntrerupt pe Președintele Republicii, Președintele Adunării Naționale și pe comitetul permanent al Adunării Naționale învestit cu atribuții și competențe relevante cu privire la orice decret astfel cum este precizat în paragraful 1.
3. Un decret adoptat în condițiile paragrafului 1 rămâne în vigoare până la decizia de a declara starea de război sau de urgență, dar nu mai mult de șaizeci de zile după instituirea de către Guvern a declarației; în cazul declarării stării de război sau a stării de urgență, un astfel de decret rămâne în vigoare până cel mai târziu la sfârșitul stării de război sau de urgență.
4. Dacă starea de război sau starea de urgență nu este declarată, Adunarea Națională adoptă o lege prin care stabilește dispoziții tranzitorii cu privire la măsurile extraordinare luate printr-un decret în condițiile paragrafului 1.
5. După inițierea declarării stării de război sau a stării de urgență, Guvernul este obligat să ia orice măsură pentru a garanta activitatea neîncetată a Adunării Naționale.
6. Adunarea Națională poate abroga un decret în condițiile paragrafului 1. Guvernul nu adoptă din nou un decret abrogat cu conținut identic, doar dacă este justificat de o schimbare substanțială a circumstanțelor. Guvernul informează, fără întârziere, Președintele Republicii, Președintele Adunării Naționale și comitetul permanent al Adunării Naționale învestit cu atribuții și competențe relevante cu privire la decrete astfel adoptate și cu privire la temeiurile care justifică adoptarea sa.
7. După inițierea de către Guvern a stării de război sau a stării de urgență, activitatea Curții Constituționale nu poate fi restrânsă. După inițierea declarării stării de război ori a stării de urgență, Guvernul este obligat să ia orice măsură pentru garantarea activității neîntrerupte a Curții Constituționale.
8. Regulile detaliate ce trebuie respectate după inițierea de către Guvern a stării de război sau a stării de urgență trebuie precizate într-o lege cardinală.

Art. 55

1. Pe durata stării de război sau a stării de urgență, Adunarea Națională nu se poate autodizolva și nici nu poate fi dizolvată. Pe durata stării de război și a stării de urgență, nu se poate stabili data alegerilor generale pentru membrii Adunării Naționale și nici nu pot fi organizate asemenea alegeri; într-un asemenea caz, o nouă Adunare Națională trebuie aleasă în nouăzeci de zile de la încetarea stării de război sau a stării de urgență. Dacă alegerile generale pentru membrii Adunării Naționale au fost deja organizate, dar noua Adunare Națională nu s-a format încă, ședința constitutivă trebuie să fie stabilită de către Președintele Republicii în treizeci de zile de la terminarea stării de război sau de urgență.
2. Pe durata stării de război sau a stării de urgență, Președintele Republicii poate convoca Adunarea Națională care s-a autodizolvat sau care a fost dizolvată.

Reguli specifice ale ordinii juridice speciale aplicabile Adunării Naționale și Președintelui Republicii

Art. 56

1. Dacă Adunarea Națională este ținută să nu poată declara starea de război, Președintele Republicii are dreptul de a lua această decizie, respectiv să declare starea de război, să declare sau să extindă starea de urgență și să autorizeze Guvernul să extindă starea de pericol.

2. Președintele Adunării Naționale, Președintele Curții Constituționale și Prim-ministrul, de comun acord, stabilesc că Adunarea Națională este ținută să nu acționeze dacă nu este în sesiune și dacă convocarea este imposibilă dat fiind obstacolele insurmontabile cauzate de timpul scurt de convocare și de circumstanța care justifică declararea ordinii juridice speciale.
3. De îndată ce Adunarea Națională nu mai este ținută să nu acționeze, la prima convocare, aceasta decide în acord cu regulile aplicabile în mod normal, dacă decizia Președintelui Republicii în condițiile Art. 1 este justificată și legală și analizează măsurile extraordinare luate în perioada ordinii juridice speciale.

DISPOZIȚII DIVERSE ȘI FINALE

1. Legea fundamentală a Ungariei intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012.
2. Adunarea Națională adoptă această Lege fundamentală potrivit secțiunilor 19, alineatul 3, litera a și 24, alineatul 3 din Legea XX din 1949.
3. Dispozițiile tranzitorii legate de intrarea în vigoare a Legii Fundamentale sunt prevăzute la punctele 8-26.
4. Guvern ul este obligat să trimită Adunării Naționale toate propunerile legislative necesare pentru implementarea Legii fundamentale.
5. Deciziile Curții Constituționale luate anterior intrării în vigoare a Legii Fundamentale sunt abrogate. Această prevedere nu aduce nicio atingere efectelor juridice produse de deciziile în cauză.
6. 25 aprilie este Ziua Legii fundamentale în care se aniversează promulgarea acesteia.
7. Primele alegeri generale ale reprezentanților administrației locale și ale primarilor după intrarea în vigoare a Legii fundamentale vor avea loc în octombrie 2014.
8. Intrarea în vigoare a Legii fundamentale nu afectează forța juridică a reglementărilor adoptate, actele normative care guvernează organizațiile publice și alte instrumente juridice ale controlului de stat care au fost emise, deciziile specifice luate și angajamentele juridice internaționale asumate înainte de intrarea sa în vigoare.
9. Succesorul legal al organului care exercită funcții și competențe relevante potrivit dispozițiilor Legii XX din 1949 cu privire la Constituția Republicii Ungaria este organul care exercită îndatoririle și competențele relevante conform Legii fundamentale.
10. După intrarea în vigoare a Legii fundamentale, denumirea referitoare la Republica Ungaria poate rămâne în uz ca o referință la Ungaria, potrivit reglementărilor juridice în vigoare la data de 31 decembrie 2011, până când tranziția către utilizarea numelui din Legea fundamentală se poate face potrivit principiilor managementului responsabil.
11. Cu excepția stabilită la punctele 12-18, intrarea în vigoare a Legii fundamentale nu afectează mandatul Adunării Naționale, Guvernul și organismele reprezentative locale, și nici persoanele numite sau alese înainte de intrarea în vigoare a Legii fundamentale.
12. Următoarele prevederi ale Legii fundamentale se aplică de asemenea mandatului următorilor:
    a. articolele 3 și 4 pentru mandatul Adunării Naționale și pentru membrii Adunării Naționale în exercițiu;

b. articolele 12 și 13 pentru mandatul Guvernului în exercițiu și pentru membrii acestuia;
c. articolele 20 și 21 pentru mandatul Guvernului în exercițiu și pentru membrii acestuia;
d. Art. 27, alineatul 3, pentru mandatul secretarilor instanțelor judecătorești în exercițiu;
e. Art. 33, alineatul 2, pentru mandatul președinților adunărilor județene; și

f. Art. 35, alineatele 3-6, pentru mandatul organismelor reprezentative locale și pentru primarii în exercițiu.

13. Calculul perioadei menționate la Art. 4, alineatul 3, litera f, din Legea fundamentală începe de la intrarea în vigoare a Legii fundamentale.

14.
1. Succesorul legal al Curții Supreme, Consiliul Național de Justiție și Președintele acestuia constituie Curia în ceea ce privește administrarea justiției și, cu excepția stipulată printr-o lege cardinală, Președintele Oficiului Național pentru Sistemul Judiciar în ce privește administrarea instanțelor judecătorești.
2. Mandatul Președintelui Curții Supreme și al Președintelui și membrilor Consiliului Național de Justiție se încheie la intrarea în vigoare a Legii fundamentale.

15.
1. Cu excepția stipulată la alineatul 2, cerința privind limita minimă de vârstă prevăzută la Art. 26, alineatul 2, din Legea fundamentală se aplică judecătorilor numiți pe baza candidaturilor anunțate după intrarea în vigoare a Legii Fundamentale.
2. În cazul numirilor pentru care, așa cum se stipulează într-o lege, nu este nevoie de depunerea de candidaturi, cerința privind limita minimă de vârstă se aplică judecătorilor numiți după intrarea în vigoare a Legii Fundamentale.

16. De la intrarea în vigoare a Legii Fundamentale, denumirea funcției Comisarului Parlamentar pentru Drepturile Cetățenilor este de Comisar pentru Drepturile Fundamentale. Succesorul legal al Comisarului Parlamentar pentru Drepturile Cetățenilor, Comisarul Parlamentar pentru Drepturile Naționale și ale Minorităților Etnice și Comisarul Parlamentar pentru Generațiile Viitoare este Comisarul pentru Drepturile Fundamentale. De la intrarea în vigoare a Legii fundamentale, Comisarul Parlamentar pentru Drepturile Naționale și ale Minorităților Etnice în exercițiu devine adjunctul Comisarului pentru Drepturile Fundamentale responsabil pentru protecția drepturilor naționalităților care locuiesc pe teritoriul Ungariei; de la intrarea în vigoare a Legii fundamentale, Comisarul Parlamentar pentru Generațiile Viitoare în exercițiu devine adjunctul Comisarului pentru Drepturile Fundamentale responsabil de protecția intereselor generațiilor viitoare; mandatele acestora încetează la încheierea mandatului Comisarului pentru Drepturile Fundamentale.

17. Mandatul Comisarului pentru Protecția Datelor încetează la intrarea în vigoare a Legii fundamentale.

18. În scopul Legii Fundamentale și de la intrarea în vigoare a acesteia, denumirea funcției Președintelui Adunării Județene este de Președinte al Organismului Reprezentativ Județean. Organismul Reprezentativ Județean este, potrivit Legii fundamentale, succesorul legal al Adunării Județene.

19.
1. Cu excepțiile stipulate la alineatele 2-5, prevederile Legii fundamentale se aplică de asemenea cazurilor curente.
2. Art. 6 din Legea fundamentală se aplică începând cu prima ședință a Adunării Naționale care urmează să se țină după intrarea în vigoare a Legii fundamentale.
3. Procedurile instituite în urma cererilor depuse la Curtea Constituțională înainte de intrarea în vigoare a Legii fundamentale de către solicitanți care nu mai au dreptul de a depune cereri potrivit Legii fundamentale se încheie și dacă, de la intrarea în vigoare a Legii fundamentale, procedurile țin de competența unui alt organ, cererile respective sunt transferate. Potrivit condițiilor stipulate printr-o lege cardinală, solicitanții pot depune în mod repetat o cerere.
4. Art. 38, alineatul 4, și Art. 39, alineatul 1, din Legea fundamentală se aplică contractelor și drepturilor de subvenție existente la data de 1 ianuarie 2012 și procedurilor în curs de desfășurare care vizează încheierea de contracte sau acordarea de subvenții dacă acestea sunt prevăzute printr-o lege și în modul prevăzut prin legea în cauză.
5. Cea de-a treia propoziție a secțiunii 70/E, alineatul 3, din Legea XX din 1949 privind Constituția Republicii Ungaria, în vigoare la data de 31 decembrie 2011, se aplică până la data de 31 decembrie 2012 beneficiilor care se încadrează la beneficii de pensionare în baza normelor în vigoare la data de 31 decembrie 2011 cu privire la orice schimbare referitoare la condițiile, natura sau valoarea acestora, la transformarea lor în alte beneficii sau la încetarea acestora.

20. Secțiunile 26, alineatul 6, 28/D, 28/E și 31, alineatele 2 și 3 din Legea XX din 1949 privind Constituția Republicii Ungaria în vigoare la data de 31 decembrie 2011 se aplică cazurilor în desfășurare la intrarea în vigoare a Legii Fundamentale și de asemenea după intrarea în vigoare a acesteia.
21. Participarea naționalităților care locuiesc pe teritoriul Ungariei la lucrările Adunării Naționale menționate la articolul 2, alineatul 2, din Legea fundamentală este asigurată pentru prima dată în cadrul lucrărilor Adunării Naționale constituite după prima alegere generală a membrilor acesteia, după intrarea în vigoare a Legii fundamentale.
22. Intrarea în vigoare a Legii fundamentale nu afectează nicio decizie a Adunării Naționale sau a Guvernului, luată înaintea unei astfel de intrări în vigoare, conform Legii XX din 1949 privind Constituția Republicii Ungaria, desfășurarea Forțelor de Apărare Maghiare pe teritoriul Ungariei sau în străinătate, desfășurarea de forțe armate străine pe teritoriul Ungariei, părăsirea de către acestea a teritoriului Ungariei, precum și staționarea Forțelor de Apărare Maghiare în străinătate și/sau a forțelor armate străine în Ungaria.
23. În cazul unei stări:
    a. declarate de criză națională, sunt aplicabile prevederile Legii fundamentale cu privire la starea de criză națională;
    b. de urgență, dacă aceasta a fost declarată ca urmare a unor acțiuni armate care vizau răsturnarea ordinii constituționale și/sau dobândirea exclusivă a puterii ori, în cazul unor acte grave de violență care reprezintă o amenințare pe scară largă la adresa vieții și a proprietății și care implică arme sau obiecte care pot fi folosite ca arme, sunt aplicabile prevederile Legii fundamentale cu privire la starea de urgență;

c. de urgență, dacă a fost declarată ca urmare a unui dezastru natural sau accident industrial care reprezintă o amenințare serioasă la adresa vieții sau a proprietății, sunt aplicabile prevederile Legii fundamentale cu privire la starea de pericol;
d. de apărare preventivă, sunt aplicabile prevederile Legii fundamentale cu privire la starea de apărare preventivă;
e. definite în secțiunea 19/E din Legea XX din 1949 cu privire la Constituția Republicii Ungaria, sunt aplicabile prevederile Legii fundamentale privind atacurile neprevăzute și
f. de pericol, sunt aplicabile prevederile Legii fundamentale cu privire la starea de pericol.

24.

1. Orice persoană care este împiedicată să participe la afacerile publice în baza unei sentințe definitive, la intrarea în vigoare a Legii fundamentale nu are dreptul să voteze și să fie votată cât timp această interdicție este în vigoare.
2. Orice persoană aflată sub tutelă, care îi restricționează sau exclude capacitatea acesteia de a acționa în baza unei sentințe definitive, la intrarea în vigoare a Legii fundamentale, nu are dreptul să voteze și să fie votată până la încheierea tutelei sau până când instanța judecătorească stabilește existența dreptului său de a vota și de a fi votată.

25.

1. Secțiunea 12, alineatul 2, din Legea XX din 1949 privind Constituția Republicii Ungaria, în vigoare la data de 31 decembrie 2011, se aplică până la data de 31 decembrie 2013 cu privire la transferul oricărei proprietăți a administrației locale către stat sau către altă administrație locală.
2. Secțiunea 44/B, alineatul 4, din Legea XX din 1949 privind Constituția Republicii Ungaria, în vigoare la data de 31 decembrie 2011, se aplică până la data de 31 decembrie 2012. După data de 31 decembrie 2011, o lege sau un decret guvernamental emis în baza autorizării acordate printr-o lege poate specifica atribuțiile și competențele administrative de stat pentru notariatele de stat.
3. Secțiunea 22, alineatul 1, și alineatele 3-5 din Legea XX din 1949 privind Constituția Republicii Ungaria, în vigoare la data de 31 decembrie 2011, se aplică până la intrarea în vigoare a legii cardinale menționate la art. 5, alineatul 8 din Legea fundamentală. Adunarea Națională adoptă legea cardinală menționată la articolele 5, alineatul 8, și 7, alineatul 3, din Legea fundamentală până la data de 30 iunie 2012.
4. Până la data de 31 decembrie 2012, o lege cardinală poate prevedea că, în vederea adoptării anumitor decizii ale Adunării Naționale, este nevoie de o majoritate calificată.

26. Se abrogă următoarele:
a. Legea XX din 1949 privind Constituția Republicii Ungaria;
b. Legea I din 1972 privind modificarea Legii XX din 1949 și textul consolidat al Constituției Republicii Populare Ungaria;
c. Legea XXXI din 1989 privind revizuirea Constituției;
d. Legea XVI din 1990 privind revizuirea Constituției Republicii Ungaria;
e. Legea XXIX din 1990 privind revizuirea Constituției Republicii Ungaria;
f. Legea XL din 1990 privind revizuirea Constituției Republicii Ungaria;
g. Revizuirea Constituției din data de 25 mai 2010;

h. Revizuirea Constituției din data de 5 iulie 2010;
i. Revizuirile Constituției din data de 6 iulie 2010;
j. Revizuirile Constituției din data de 11 august 2010;
k. Legea CXIII din 2010 privind modificarea Legii XX din 1949 cu privire la Constituția Republicii Ungaria;
l. Legea CXIX din 2010 privind modificarea Legii XX din 1949 cu privire la Constituția Republicii Ungaria;
m. Legea CLXIII din 2010 privind modificarea Legii XX din 1949 cu privire la Constituția Republicii Ungaria;
n. Legea LXI din 2011 privind modificarea Legii XX din 1949 cu privire la Constituția Republicii Ungaria, necesară în vederea adoptării anumitor dispoziții tranzitorii legate de Legea fundamentală;
o. Legea CXLVI din 2011 privind modificarea Legii XX din 1949 cu privire la Constituția Republicii Ungaria și
p. Legea CLIX din 2011 privind modificarea Legii XX din 1949 cu privire la Constituția Republicii Ungaria.

27. Articolul 35 (2) introdus de al unsprezecelea amendament la Legea Fundamentală a Ungariei se aplică și următoarelor alegeri generale pentru reprezentanți ai administrației locale și pentru primari ca urmare a alegerilor generale pentru reprezentanți ai administrației locale și pentru primari organizate în 2019; totuși, prin excepție de la articolul 35 (3), mandatul organelor reprezentative și cel al primarului durează până în octombrie 2024.
28. După intrarea în vigoare a celui de-al unsprezecelea amendament la Legea fundamentală, denumirea care se referă la „megye" (denumire utilizată formal pentru județ) se folosește ca referință pentru „vármegye" (denumire utilizată pentru județ introdusă prin cel de-al unsprezecelea amendament a Legii fundamentale) în acord cu legile în vigoare la 31 decembrie 2011, până la utilizarea denumirii din Legea fundamentală, în acord cu principiile managementului responsabil.
29. Articolul XXIII (3) introdus prin cel de-al doisprezecelea amendament la Legea fundamentală se aplică începând cu 1 martie 2024. În perioada 1 ianuarie 2024 și 29 februarie 2024, se aplică formularea prevăzută la articolul XXIII (3) în vigoare la 31 decembrie 2023.

*

Noi, membrii Adunării Naționale alese în data de 25 aprilie 2010, fiind conștienți de responsabilitatea asumată în fața lui Dumnezeu și a oamenilor și în vederea exercitării competențelor noastre constituționale, adoptăm prezentul document ca prima Lege fundamentală unificată a Ungariei.

„Fie să înflorească pacea, libertatea și înțelegerea"

CUPRINS

CONSTITUȚIA REPUBLICII MALTA 5
CONSTITUȚIA REGATULUI UNIT AL MARII BRITANII ȘI IRLANDEI DE NORD 81
CONSTITUȚIA REGATULUI ȚĂRILOR DE JOS 131
CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA 159
CONSTITUȚIA REPUBLICII POLONE 203
CONSTITUȚIA REPUBLICII PORTUGHEZE 257
CONSTITUȚIA ROMÂNIEI 349
CONSTITUȚIA REPUBLICII SLOVACE 391
CONSTITUȚIA REPUBLICII SLOVENIA 447
CONSTITUȚIA REGATULUI SPANIEI 489
CONSTITUȚIA REGATULUI SUEDIEI 539
CONSTITUȚIA UNGARIEI 663